

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารโรงเรียนกับประสิทธิผลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคายเขต 3 ซึ่งสรุปผลการวิจัยโดยนำเสนอตามลำดับ ดังนี้

1. วัตถุประสงค์การวิจัย
2. สมมติฐานการวิจัย
3. วิธีดำเนินการวิจัย
4. การวิเคราะห์ข้อมูล
5. สรุปผลการวิจัย
6. การอภิปรายผลการวิจัย
7. ข้อเสนอแนะ
8. แนวทางพัฒนาการบริหารแบบมีส่วนร่วมกับประสิทธิผลของโรงเรียน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 3
2. เพื่อศึกษาระดับประสิทธิผลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 3
3. เพื่อหาความสัมพันธ์ของการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 3 กับประสิทธิผลโรงเรียน

สมมติฐานการวิจัย

1. ระดับการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 3 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก
2. ระดับประสิทธิผลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคายเขต 3 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับสูง
3. ระดับการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 3 มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลโรงเรียนในทางบวก

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่

1. ประชากร คือ ครูสายผู้สอน (ในระดับช่วงชั้นที่ 1-3) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคายเขต 3 ปีการศึกษา 2549 จำนวน 1,651 คน
2. กลุ่มตัวอย่าง คือ ครูผู้สอน (ในระดับช่วงชั้นที่ 1-3) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคายเขต 3 ปีการศึกษา 2549 จำนวน 312 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามระดับการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหาร โรงเรียน และระดับประสิทธิผลของโรงเรียน ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scales) 5 ระดับ ตามวิธีของลิเคิร์ท (Likert Five Rating Scales) ซึ่งประกอบด้วย การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารโรงเรียนจำนวน 20 ข้อ และประสิทธิผลของโรงเรียน จำนวน 50 ข้อ แบบสอบถามมีค่าอำนาจจำแนกรายข้อระหว่าง 0.58 - 0.91 ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ 0.94

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยนำแบบสอบถามพร้อมหนังสือขอความร่วมมือถึงผู้บริหารโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 3 และนำแบบสอบถามไปส่งให้กับกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเอง และนัดหมายวันที่จะมารับแบบสอบถามคืน โดยเดินทางไปรับแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง จากแบบสอบถามที่ส่งไป 312 ชุด ได้กลับคืนมา 312 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ข้อมูลจากแบบสอบถามตอนที่ 1 และ 2 ได้นำมาวิเคราะห์โดยใช้เครื่องไมโครคอมพิวเตอร์ ดังนี้

1.1 วิเคราะห์ระดับการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 3 โดยรวมและรายด้าน โดยการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

1.2 วิเคราะห์ระดับประสิทธิผลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 3 โดยรวมและรายด้าน โดยการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

1.3 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ของการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 3 กับประสิทธิผลของโรงเรียน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ แบ่งออกเป็น 2 ตอน ได้แก่ แบบสอบถามการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารโรงเรียนจำนวน 20 มีค่าความสอดคล้องระหว่างคะแนนรายข้อ กับคะแนนรวมทั้งฉบับ ตั้งแต่ 0.58 - 0.91 และค่าความเชื่อมั่นรวมเท่ากับ 0.94 และตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับประสิทธิผลของโรงเรียน จำนวน 50 ข้อ มีค่าความสอดคล้องระหว่างคะแนนรายข้อ กับคะแนนรวมทั้งฉบับ ตั้งแต่ 0.59 - 0.98 และค่าความเชื่อมั่นรวมเท่ากับ 0.94

สรุปผลการวิจัย

1. ผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 3 มีการใช้หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วมโดยภาพรวม และรายด้าน อยู่ในระดับมาก โดยเรียงรายด้านเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ความเป็นอิสระต่อความรับผิดชอบในงาน การไว้วางใจกัน การตั้งเป้าหมายและวัตถุประสงค์ร่วมกัน และการกระจายอำนาจและการให้อำนาจในการตัดสินใจ

2. ผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 3 มีระดับประสิทธิผลองค์กรโรงเรียนโดยรวมอยู่ในระดับสูง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับสูงทุกด้าน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้คือ การรักษาแบบแผนวัฒนธรรม การบูรณาการ ความสามารถในการปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อม และการบรรลุเป้าหมาย

3. การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 3 โดยภาพรวมและรายด้านทั้ง 4 ด้าน คือ การไว้วางใจ (X_1) การตั้งเป้าหมาย และวัตถุประสงค์ร่วมกัน (X_2) การเป็นอิสระต่อความรับผิดชอบในงาน (X_3) และการกระจายอำนาจและการให้อำนาจในการตัดสินใจ (X_4) มีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิผลองค์กรโรงเรียน โดยภาพรวมและรายด้านทั้ง 4 ด้าน คือ ความสามารถปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อม (Y_1) การบรรลุเป้าหมาย (Y_2) การบูรณาการ (Y_3) และการรักษาแบบแผนวัฒนธรรม (Y_4) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า

3.1 การไว้วางใจ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการประสิทธิผลองค์การ โรงเรียน โดยภาพรวมและรายด้านทั้ง 4 ด้าน คือ ความสามารถปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อม (Y_1) การบรรลุเป้าหมาย (Y_2) การบูรณาการ (Y_3) และ การรักษาแบบแผนวัฒนธรรม (Y_4) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3.2 การตั้งเป้าหมายและวัตถุประสงค์ร่วมกัน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการประสิทธิผลองค์การ โรงเรียน โดยภาพรวมและรายด้านทั้ง 4 ด้าน คือ ความสามารถปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อม (Y_1) การบรรลุเป้าหมาย (Y_2) การบูรณาการ (Y_3) และ การรักษาแบบแผนวัฒนธรรม (Y_4) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3.3 การเป็นอิสระต่อความรับผิดชอบในงาน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการประสิทธิผลองค์การ โรงเรียน โดยภาพรวมและรายด้านทั้ง 4 ด้าน คือ ความสามารถปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อม (Y_1) การบรรลุเป้าหมาย (Y_2) การบูรณาการ (Y_3) และ การรักษาแบบแผนวัฒนธรรม (Y_4) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3.4 การกระจายอำนาจและการให้อำนาจในการตัดสินใจ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการประสิทธิผลองค์การ โรงเรียน โดยภาพรวมและรายด้านทั้ง 4 ด้าน คือ ความสามารถปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อม (Y_1) การบรรลุเป้าหมาย (Y_2) การบูรณาการ (Y_3) และ การรักษาแบบแผนวัฒนธรรม (Y_4) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหาร โรงเรียน กับประสิทธิผลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 3 มีประเด็นสำคัญที่ควรนำมาอภิปราย ดังนี้

1. การใช้หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหาร โรงเรียน (ช่วงชั้นที่ 1-3) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านก็อยู่ในระดับมากทั้ง 4 ด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ความเป็นอิสระต่อความรับผิดชอบในงาน การไว้วางใจกัน การตั้งเป้าหมายและวัตถุประสงค์ร่วมกัน และการกระจายอำนาจและการให้อำนาจในการตัดสินใจ สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เป็นเพราะว่าผู้บริหาร โรงเรียน (ช่วงชั้นที่ 1-3) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 3 ได้เล็งเห็นความสำคัญในการนำหลักการบริหารแบบมีส่วนร่วมของทุก ๆ ฝ่ายที่เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาซึ่งได้แก่ ผู้ปกครอง ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ฯลฯ ได้เข้ามาร่วมกันกำหนดแนวทางการวางแผน การดำเนินงาน การตรวจสอบ และ

ปรับปรุงแก้ไขและกำหนดแนวทางในการพัฒนาร่วมกันในทุกขั้นตอนเพื่อองค์การโรงเรียนมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ทำงานด้วยความโปร่งใสและเป็นธรรมอันจะก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่เด็กนักเรียน ดังจะเห็นได้จากการปฏิรูประบบราชการภาครัฐแนวใหม่ตามหลักธรรมาภิบาล การบริหารแบบใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School Based Management) ล้วนแต่มีหลักการการบริหารแบบมีส่วนร่วมแทบทั้งสิ้น ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ในหมวดที่ 4 แนวทางการจัดการศึกษา โดยเฉพาะมาตรา 23(6) จัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ทุกเวลาทุกสถานที่ มีการประสานความร่วมมือกับบิดามารดาผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ และมาตรา ๒๕ ให้สถานศึกษาร่วมกับบุคคล ครอบครัวยุวมชน องค์การชุมชน องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน โดยจัดกระบวนการเรียนรู้ภายในชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีการจัดการศึกษาอบรม มีการแสวงหาความรู้ ข้อมูล ข่าวสาร และรู้จักเลือกสรรภูมิปัญญาและวิทยาการต่าง ๆ เพื่อพัฒนาชุมชนให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการ รวมทั้งหาวิธีการสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การพัฒนาระหว่างชุมชน เมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน ผู้วิจัยมีประเด็นที่นำมาอภิปราย ดังนี้

1.1 ด้านการไว้วางใจกัน พบว่าผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคายเขต 3 มีการใช้การบริหารแบบมีส่วนร่วม ด้านการไว้วางใจกัน โดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะว่าการไว้วางใจกันเป็นปรัชญาพื้นฐานของการบริหารงานแบบมีส่วนร่วม ผู้ร่วมงานหรือผู้ใต้บังคับบัญชาจะสามารถปฏิบัติงานได้อย่างสมบูรณ์ เรียบร้อย หากได้รับการยอมรับไว้วางใจกันจากผู้บริหาร (Swansburg, 1996 : 391) แสดงให้เห็นว่าผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคายเขต 3 มีการให้เกิดอิทธิสัมพันธ์กันและกันในการปฏิบัติงาน มีความไว้วางใจผู้ร่วมงาน มีลักษณะเป็นกัลยาณมิตร ตลอดทั้งแสดงการยอมรับและเชื่อถือในความรู้ ความสามารถของผู้ร่วมงานในการปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมาย ซึ่งสอดคล้องกับลิเคิร์ต (Likert, 1961 : 28 - 35) ที่กล่าวว่าผู้บังคับบัญชายอมรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้ใต้บังคับบัญชา เปิดโอกาสให้ผู้ใต้บังคับบัญชาถกเถียงปัญหากับตนได้ ผู้บังคับบัญชาและผู้ใต้บังคับบัญชาต่างยอมรับนับถือและไว้วางใจกัน

1.2 ด้านการตั้งเป้าหมายและวัตถุประสงค์ร่วมกัน พบว่าผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคายเขต 3 มีการใช้การบริหารแบบมีส่วนร่วม ด้านการตั้งเป้าหมายและวัตถุประสงค์ร่วมกัน โดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมากทั้งนี้เป็น

เพราะว่า ผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคายเขต 3 ต้องการให้การทำงานในองค์กรเป็นไปในทิศทางเดียวกัน รวมถึงการช่วยลดความขัดแย้งของบุคลากรภายในองค์กร ซึ่งสอดคล้องกับกับแอนโทนี (Anthony, 1978 : 192) ที่กล่าวว่าเป้าหมายและวัตถุประสงค์เป็นสิ่งสำคัญสำหรับบุคลากรในองค์กรทุกคน เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานและให้การทำงานในองค์กร มีทิศทางเดียวกัน รวมถึงช่วยลดความขัดแย้งของบุคลากรหลายๆ ฝ่ายภายในองค์กรการคำนึงถึงความต้องการของผู้ปฏิบัติงาน ถือได้ว่าเป็นสิ่งสำคัญของการบริหารแบบมีส่วนร่วม

1.3 ความเป็นอิสระต่อความรับผิดชอบในงาน พบว่าผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคายเขต 3 มีการใช้การบริหารแบบมีส่วนร่วม ด้านความเป็นอิสระต่อความรับผิดชอบในงาน โดยรวมและรายชื่ออยู่ในระดับมากทั้งนี้ เป็นเพราะว่า ผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคายเขต 3 ได้มองเห็นความสำคัญและเข้าใจธรรมชาติของมนุษย์ที่ว่าทุกคนมีความต้องการที่จะมีอิสระในการทำงาน โดยไม่ต้องการให้มีคนคอยควบคุม กำกับ ดูแล หรือบังคับบัญชาอยู่ตลอดเวลา เพราะจะทำให้ไม่มีโอกาสที่จะใช้ความคิดของตัวเองในการทำงาน และไม่สามารถปฏิบัติงานได้เต็มความสามารถ ซึ่งสอดคล้องกับสวานส์เบอร์ก (Swansburg, 1996 : 401) ที่กล่าวว่า ความต้องการความเป็นอิสระต่อความรับผิดชอบในงานเป็นสิ่งทีผู้ปฏิบัติงานทุกคนปรารถนา เพราะผู้ปฏิบัติงานจะมีอิสระในการทำงาน ในการตัดสินใจของตน ทำให้มีความทุ่มเทในงานเต็มใจในการปฏิบัติงานอย่างเต็มที่และสามารถปฏิบัติงานได้เต็มความสามารถที่ได้รับ

1.4 การกระจายอำนาจ และการให้อำนาจในการตัดสินใจ พบว่าผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคายเขต 3 มีการใช้การบริหารแบบมีส่วนร่วม ด้านการกระจายอำนาจและการให้อำนาจในการตัดสินใจ โดยรวม และรายชื่ออยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะว่าผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคายเขต 3 ได้มองเห็นความสำคัญของผู้ร่วมงานที่ว่าทุกคนมีความสามารถในการปฏิบัติงานได้ดี ไม่รวบอำนาจไว้แต่เพียงผู้เดียว และเปิดโอกาสให้ผู้ร่วมงาน รวมทั้งผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจซึ่งจะทำให้ผู้ร่วมงานเกิดความพึงพอใจและมีความรู้สึกรักว่าพวกเขามีคุณค่าและมีความสำคัญทำให้การทำงานมีผลงานสูงสุดและสำเร็จตามเป้าหมาย ซึ่งสอดคล้องกับ ลิเคิร์ต (Likert, 1961 : 79) ที่กล่าวว่าในกระบวนการตัดสินใจ การบริหารแบบมีส่วนร่วมจะเป็นลักษณะที่ผู้บริหารเปิดโอกาสให้ผู้ร่วมงานได้เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจ ผู้บริหารจะมีการกระจายอำนาจ โดยผู้บริหารจะเป็นบุคคลสำคัญที่มีส่วนช่วยให้ผู้ร่วมงานได้มี

โอกาสในการบริหารกิจการขององค์กร ซึ่งการตัดสินใจจะกระทำโดยกระบวนการกลุ่มในทุก ระดับขององค์กร และงานวิจัยของ สุมาลย์ สุรมณี (2536 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความต้องการมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจเกี่ยวกับภารกิจการบริหารโรงเรียนของครู อาจารย์ โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดมหาสารคาม ผลการวิจัยพบว่า ครูอาจารย์ต้องการมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจ เกี่ยวกับภารกิจการบริหารโรงเรียนอยู่ในระดับ “มาก”

2. ระดับประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา หนองคายเขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับสูง เมื่อพิจารณาทางด้านที่อยู่ในระดับสูงทั้ง 4 ด้าน โดยเรียงลำดับจากระดับสูงไปหาระดับต่ำ ดังนี้ รักษาแบบแผนวัฒนธรรม การบูรณาการ ความสามารถในการปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อม และการบรรลุเป้าหมาย ซึ่งสอดคล้องกับ สมมติฐานที่ตั้งไว้ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ จูติชัย จุฑาพรรณนาชาติ (2539 : 19) ที่พบว่า ประสิทธิภาพของโรงเรียนในเขตการศึกษา 12 โดยภาพรวมอยู่ในระดับสูง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเงื่อนไขของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ในหมวดที่ 6 มาตรฐานและการประกันคุณภาพ ได้กำหนดให้ สถานศึกษาทุกแห่งมีระบบประกันคุณภาพทั้งภายในและภายนอก ซึ่งมีทั้งหมด 5 มาตรฐาน

จากเหตุผลดังกล่าวทำให้ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนมีความตื่นตัวและมีการจัดเข้ารับการอบรม ประชุมสัมมนา ศึกษาดูงานในด้านการบริหารจัดการ ทำให้ผู้บริหารมีทักษะในการทำงานเพิ่มขึ้น มีมนุษยสัมพันธ์ มีการประสานงานกับชุมชนและมีการทำงานแบบประชาธิปไตย โดยรับฟังความคิดเห็นจากทุกฝ่าย มีการระดมสรรพกำลังในทุก ๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นความสามารถในการปรับเปลี่ยน ในการใช้นวัตกรรม ในการพัฒนาเร่งทำผลงานให้เกิด เน้นให้ครูและบุคลากรในหน่วยงาน และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ชุมชนมีความพึงพอใจที่จะทำให้องค์กรโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคายเขต 3 มี ประสิทธิภาพและประสิทธิผล อันที่จะส่งผลให้เด็กนักเรียนมีความสำเร็จตามเป้าประสงค์ของการจัดการศึกษาที่ต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข เมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน ผู้วิจัยมีประเด็นที่นำมาอภิปราย ดังนี้

2.1 ด้านการปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อม พบว่าระดับประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคายเขต 3 ในด้านความสามารถในการปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อม โดยรวมอยู่ในระดับสูง ทั้งนี้เป็นเพราะว่าทั้งผู้บริหารและครูผู้สอนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคายเขต 3 ก้าวทันโลกในยุค

ปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลง และมีการแข่งขันอยู่ตลอดเวลา มีการปรับตัวอย่างเหมาะสม ผู้บริหารและครูเป็นนักพัฒนา มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีเทคนิควิธีการที่เหมาะสมในการจัดการเรียนการสอนให้นักเรียนมีความรู้เพื่อสามารถปรับตัวอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุรัสวดี ศิลปอนันต์ (2542 : 14-15) ที่กล่าวว่า เป้าหมายสูงสุดของการปฏิรูปการศึกษา คือ สร้างคุณภาพการศึกษาให้ได้มาตรฐานที่สูงขึ้นเทียบเท่ามาตรฐานสากล ปัจจุบันนี้เป็นยุคโลกาภิวัตน์ เป็นยุคที่มีการแข่งขันที่รุนแรงในด้านต่าง ๆ รวมทั้งด้านการศึกษา เราจึงจำเป็นต้องมีการปรับตัว คือ การปรับปรุงคุณภาพของประชาชนให้สูงขึ้น เพื่อรับกระแสการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นได้

แต่อย่างไรก็ตามผลการวิจัยครั้งนี้ พบว่า ครูนำวิธีการสอนแบบใหม่ ๆ เช่น CAI, Internet มาใช้ในการจัดการเรียนการสอน มีระดับประสิทธิผล อยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า โรงเรียนในเขตพื้นที่การศึกษาหนองคายเขต 3 ส่วนมากยังไม่มี อินเทอร์เน็ตใช้ ไม่มีห้องปฏิบัติการพิเศษต่าง ๆ รวมทั้งสื่ออย่างเพียงพอ รวมทั้งครูยังไม่มีทักษะ ความรู้ในการนำสื่อ CAI มาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

2.2 ด้านการบรรลุเป้าหมาย พบว่าระดับประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคายเขต 3 ในด้านการบรรลุเป้าหมาย โดยรวมอยู่ในระดับสูง ทั้งนี้เป็นเพราะว่าทั้งผู้บริหารและครูผู้สอนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคายเขต 3 มีความมือกี้นวางแผน ดำเนินงาน กำหนดทิศทางและกิจกรรมต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ เป็นขั้นตอน เพื่อพัฒนาเด็กในด้านต่าง ๆ ทั้งความรู้ ความสามารถ บุคลิกภาพ คุณธรรมและค่านิยม ตลอดจนการถ่ายทอดวัฒนธรรมประเพณี และคุณลักษณะอันพึงประสงค์แก่เด็กนักเรียน เพื่อให้เป็นสมาชิกที่ดีของสังคมอันเป็นจุดหมายปลายทางของการศึกษาที่ตั้งไว้ ซึ่งสอดคล้องกับ พันธ์ หันนาคินทร์ (2542 : 3) ที่กล่าวว่า การบริหารโรงเรียนแตกต่างจากการบริหารธุรกิจ ผลงานของธุรกิจคือ กำไร ส่วนผลงานที่ได้จากการบริหารการศึกษาคือการพัฒนาคนให้มีคุณภาพและบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

แต่อย่างไรก็ตามผลการวิจัยครั้งนี้ พบว่าจัดให้มีห้องฝึกปฏิบัติการทางภาษา และห้องปฏิบัติ การทางวิทยาศาสตร์ที่มีเครื่องมือเครื่องใช้อย่างเพียงพอ มีการจัดให้มี โสตทัศนูปกรณ์และสื่อการสอนที่ทันสมัยอย่างเพียงพอ และมีผลงานการเขียนบทความครู และนักเรียนเผยแพร่ในวารสารวิชาการหรือวารสารที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่อง มีระดับประสิทธิผลอยู่ในระดับปานกลาง อาจเป็นเพราะว่าโรงเรียน สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่ การศึกษาหนองคายเขต 3 ยังขาดแคลนงบประมาณในการจัดให้มีห้องฝึกปฏิบัติการต่าง ๆ

รวมทั้งห้องโสตทัศนูปกรณ์ และขาดการสนับสนุนในการเขียนบทความและเผยแพร่ผลงานจากหน่วยงานในระดับที่สูงขึ้นไป เช่นระดับศูนย์เครือข่าย หรือระดับเขตพื้นที่การศึกษา เป็นต้น

2.3 ด้านการบูรณาการ พบว่าระดับประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคายเขต 3 ในด้านการบูรณาการ โดยรวมอยู่ในระดับสูง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้อมีระดับประสิทธิผลอยู่ในระดับสูงเช่นกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าทั้งผู้บริหารและครูผู้สอนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคายเขต 3 มีความสามารถในการผสมผสานความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของบุคลากรภายในโรงเรียน เพื่อรวมพลังเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในการปฏิบัติภารกิจของโรงเรียน เพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ ผู้บริหารประพฤติ ปฏิบัติตนได้เหมาะสม ไม่ใช่อำนาจหน้าที่ในทางเผด็จการ ไม่ยึดถือ ระเบียบโดยเคร่งครัด เป็นผู้ที่สร้างความไว้วางใจให้กับผู้ร่วมงานให้มีการยอมรับ และมีความเอื้ออาทรต่อเพื่อนร่วมงาน มีการสร้างมนุษยสัมพันธ์ที่ดีงามกับเพื่อนร่วมงาน ไม่วางตัวเป็นผู้บังคับบัญชา แต่วางตัวเสมือนเพื่อนร่วมงานเพื่อไม่ให้เกิด ช่องว่างซึ่งกันและกัน มีการสร้างขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน โดยวิธีการต่าง ๆ เช่น การยกย่องชมเชย หรือให้รางวัลในบางโอกาส การสร้างบรรยากาศในการทำงาน มีการทำงานเป็นทีม และมีการฝึกทีมงานจนแข็งแกร่งมีการวางแผนร่วมมือกัน และที่สำคัญคือมีการประเมินผลร่วมกัน มีการยอมรับซึ่งกันและกันตามสายการบังคับบัญชา หรือตามแต่ละกิจกรรมที่ได้รับมอบหมายเป็นการให้ความร่วมมือ ร่วมใจกันทุกฝ่ายของบุคลากร จึงทำให้เกิดประสิทธิผลในองค์การ โรงเรียนอยู่ในระดับสูง

2.4 ด้านการรักษาแบบแผนทางวัฒนธรรม พบว่าระดับประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคายเขต 3 ในด้านการรักษาแบบแผนวัฒนธรรม โดยรวมอยู่ในระดับสูง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้อมีระดับประสิทธิผลอยู่ในระดับสูงเช่นกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารและครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคายเขต 3 เป็นผู้ที่มีเป้าหมายร่วมกัน อุดมการณ์ร่วมกัน มีการปฏิบัติงานร่วมกัน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ มีโครงสร้างของความสัมพันธ์ระหว่างอำนาจหน้าที่ การประสานงาน การแบ่งงาน การติดต่อสื่อสาร การปรับตัวให้เข้ากับระบบภายนอกและภายใน มีระบบโครงสร้างทางสังคม และโครงสร้างทางวัฒนธรรมในองค์การที่ดี มีการสร้างระบบค่านิยมและการรักษาวัฒนธรรมในองค์การได้เป็นอย่างดี โดยบุคลากรทุกฝ่ายมีความรับผิดชอบด้วยตนเอง จึงทำให้ประสิทธิผลขององค์การที่อยู่ในระดับที่น่าพึงพอใจ

3. ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารโรงเรียน กับประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคายเขต 3 ผลการศึกษาพบว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมมีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูงกับประสิทธิผลองค์การโรงเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เป็นไปตามสมมติฐานของการวิจัยที่ตั้งไว้ สอดคล้องกับงานวิจัยของชัยวัฒน์ เรืองวานิชกุล (2530 : บทคัดย่อ) ที่เห็นว่าผู้บริหารควรให้อาจารย์มีส่วนร่วมในการตัดสินใจสั่งการ และสอดคล้องกับงานวิจัยของลิเคิร์ต (Likert. 1961 : 9) ที่พบว่า ผู้บริหารที่ใช้ระบบปรึกษาหารือ หรือการบริหารแบบมีส่วนร่วม จะส่งผลต่อประสิทธิภาพที่สูงภายในองค์การ ทั้งนี้เนื่องจากผู้บริหารที่ใช้รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมจะมีผลในเชิงจิตวิทยา ทำให้บุคคลรู้สึกว่าได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และจะยังทำให้บุคคลได้รับความพึงพอใจจากการทำงานที่มีประสิทธิภาพด้วยตัวเอง บุคคลจะพัฒนาความผูกพันที่มีต่องาน และจะสามารถทำงานได้ดี วรุม และเขตตัน (Vroom and Yetton. 1973 : 17) นอกจากนี้การใช้รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วม จะทำให้บุคคลมีความไว้วางใจกันสูง มีการสนับสนุนซึ่งกันและกัน ลดความขัดแย้ง เพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานเป็นทีม เพิ่มแรงจูงใจในการทำงาน ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการทำงาน รวมถึง การเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลและผลผลิตในงาน สวานส์เบิร์ก (Swanaburg. 1996 : 81) ที่เป็นเช่นนี้ อาจเนื่องมาจาก การใช้รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วม ของผู้บริหาร โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคายเขต 3 เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ที่เกี่ยวข้อง และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้มีส่วนร่วมในการบริหาร ตัดสินใจ และร่วมจัดการศึกษาทั้งครู ผู้ปกครอง ตัวแทนชุมชน ตัวแทนศิษย์เก่า และตัวแทนนักเรียน การที่บุคคลได้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาจะเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของและรับผิดชอบในการจัดการศึกษามากขึ้น ซึ่งจะเห็นได้จากมีการระดมทุนจากชุมชน หรือหน่วยงานต่าง ๆ มาช่วยในการพัฒนาโรงเรียนทั้งทางด้านโครงสร้างกายภาพ เช่น ปรับปรุงอาคารสถานที่ให้มีความพร้อมต่อการจัดการเรียนการสอน ด้านวิชาการและบุคลากร เช่น การจัดหาสื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัยให้กับโรงเรียน การจัดหาบุคลากรพิเศษ ครูสาขาที่โรงเรียนขาดแคลน ภูมิปัญญาท้องถิ่นมาช่วยในการจัดการเรียนการสอน ซึ่งจะทำให้โรงเรียนเกิดความพร้อมและมีศักยภาพสูงขึ้นในการจัดการศึกษา ส่งผลให้ประสิทธิผลของโรงเรียนที่จะเกิดขึ้นดีตามไปด้วย โดยเฉพาะภายในโรงเรียนจะมีผลในเชิงจิตวิทยา ทำให้บุคลากรรู้สึกว่าได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ทำให้บุคลากรได้รับความพึงพอใจจากการทำงานที่มีประสิทธิภาพด้วยตัวเอง บุคลากรจะพัฒนาความผูกพันที่มีต่องาน และจะสามารถทำงานได้ดี ทำให้บุคลากรมีความ

ไว้วางใจกันสูง มีการสนับสนุนซึ่งกันและกัน ลดความขัดแย้ง เพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานเป็นทีม เพิ่มแรงจูงใจในการทำงาน ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการทำงาน ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้ประสิทธิผลของโรงเรียนในภาพรวมดีขึ้น ยังมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมากก็ยิ่งทำให้มีประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะ

เนื่องจากผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า ผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคายเขต 3 มีการใช้การบริหารแบบมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก และประสิทธิผลของโรงเรียนอยู่ในระดับสูง จึงมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปใช้

1.1 ผู้บริหารโรงเรียนควรนำหลักการบริหารแบบมีส่วนร่วมไปใช้ในการบริหารงานจริง เพื่อเพิ่มประสิทธิผลขององค์กร เช่น ผู้บริหารต้องสร้างค่านิยม และความเชื่อที่คิดว่าครูเป็นผู้ที่ดำเนินการแล้วเกิดผลดีที่สุด แสดงความเชื่อมั่นในตนเอง ตั้งมาตรฐานในการทำงานสูง หาวิธีการทำงาน รูปแบบ แนวคิดสร้างสรรค์แบบใหม่ ต้องแก้ไขผลงานมี การนิเทศสำรวจข้อผิดพลาดในการทำงานซึ่งไม่ใช่การจับผิดเพื่อหาแนวทางปรับปรุง แก้ไข มาพัฒนาประสิทธิผลของโรงเรียน

1.2 ควรมีการจัดหลักสูตรอบรมหลักการบริหารแบบมีส่วนร่วมให้กับผู้บริหารอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ เพื่อปลูกฝังจิตสำนึกในการเป็นผู้นำที่ชาญฉลาด สามารถเป็นผู้บริหารมืออาชีพได้ ทั้งนี้เนื่องจาก ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนมีการใช้หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วมอยู่ในระดับสูง

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาถึงตัวแปรอื่นที่มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลขององค์กร โรงเรียนที่ยังไม่ได้ศึกษา เช่น วัฒนธรรมองค์กร เป็นต้น

2.2 ควรมีการศึกษาเพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบอื่น ๆ ที่มีผลต่อประสิทธิผลขององค์กร

2.3 ควรศึกษาประสิทธิผลองค์กรในสถานบันอื่น เช่น องค์กรบริหารส่วนตำบล (อบต.) เป็นต้น

2.4 ควรพิจารณาแสวงหาแนวทางการสร้างเครื่องมือหรือสื่อที่สามารถเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหาร โรงเรียน เช่น การประเมินผลงานแบบมีส่วนร่วม การสร้างทีมงานสร้างวัฒนธรรมขององค์กร สร้างองค์กรแห่งการเรียนรู้ เป็นต้น

3. ข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนา

3.1 การพัฒนาการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 3

3.1.1 ด้านการกระจายอำนาจและการให้อำนาจในการตัดสินใจ

3.1.1.1 ใช้วิธีบริหารงานแบบกระจายอำนาจ

1) กระจายงานให้กับผู้ร่วมงานให้เหมาะสมกับความรู้ ความสามารถ ให้ความรู้บุคลากรให้มีความเข้าใจในการกระจายงาน

2) มอบอำนาจในการตัดสินใจให้กับผู้ร่วมงานที่ตนเองรับผิดชอบ

3) สนับสนุนตลอดจนอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงานของ

ผู้ร่วมงาน

4) กำหนดขอบข่ายความรับผิดชอบของหัวหน้างานและผู้ร่วมงาน

3.1.1.2 ให้อำนาจกับผู้ร่วมงานในการตัดสินใจในงานที่รับผิดชอบ

1) ออกคำสั่งให้ผู้ร่วมงานมีอำนาจในการตัดสินใจในงานที่รับผิดชอบ

2) ชี้แจงให้ผู้ร่วมงานเข้าใจอำนาจและหน้าที่ของตน

3) จัดให้มีการประสานงานที่ดีแก่ทุกฝ่าย

4) แสดงความเชื่อมั่นในความสามารถในการปฏิบัติงานของผู้ร่วมงาน

3.1.2 ด้านการไว้วางใจกัน

3.1.2.1 ทุกคนได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติงานในหน้าที่ในอัตราส่วนที่

เท่า ๆ กัน

1) มอบหมายงานให้ผู้ร่วมงานปฏิบัติงานในหน้าที่ตามความสามารถของแต่ละบุคคลหรือแต่ละกลุ่มงาน

2) สร้างความเข้าใจให้กับผู้ร่วมงานในการมอบหมายงาน

3.1.3 ด้านความเป็นอิสระต่อความรับผิดชอบในงานที่ตนเองรับผิดชอบ

3.1.3.1 ผู้ร่วมงานมีอิสระในการตัดสินใจในงานที่ตนเองรับผิดชอบ

1) ขอมรับในความสามารถในการปฏิบัติงานของผู้ร่วมงาน

- 2) ชี้แจงให้ผู้ร่วมงานเห็นความสำคัญของตนเองและให้คิดว่า
องค์การเป็นเสมือนบ้านของตนเอง
 - 3) เปิดโอกาสให้ผู้ร่วมงานแสดงความคิดเห็น เสนอแนวทางในการ
ปฏิบัติงานอย่างเต็มที่
 - 4) แสดงความชื่นชม ผู้ร่วมงานที่ตั้งใจปฏิบัติงานประสบผลสำเร็จ
ตลอดจนคอยให้กำลังใจผู้ร่วมงานที่ยังปฏิบัติงานไม่บรรลุเป้าหมาย
- 3.1.3.2 ส่งเสริมให้ผู้ร่วมงานมีความอิสระในงานที่รับผิดชอบ
- 1) ชี้แจงให้ทุกคนยอมรับความสามารถของแต่ละบุคคลในองค์กร
 - 2) เปิดโอกาสให้ผู้ร่วมงานมีอิสระในการปฏิบัติงานในหน้าที่ซึ่ง
ตนเองอย่างเต็มที่
 - 3) สร้างบรรยากาศขององค์กรแบบเปิด

3.2 การพัฒนาประสิทธิภาพของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา หนองคาย เขต 3

3.2.1 ด้านความสามารถในการปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อม

3.2.1.1 ครุณำวิธีการสอนแบบใหม่ ๆ เช่น CAI, Internet มาใช้ในการ จัดการเรียนการสอน

- 1) ชี้แจงให้ครูเห็นความสำคัญในการนำวิธีการสอนแบบใหม่ ๆ มา
ใช้ให้รู้เท่าทันยุคข้อมูลข่าวสารที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา
- 2) จัดอบรม ให้ความรู้แก่ครูในด้านการใช้คอมพิวเตอร์ให้เกิดความ
ชำนาญ เพื่อนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน
- 3) จัดหางบประมาณสนับสนุนในการดำเนินงานกิจกรรมการเรียน
การสอน
- 4) นิเทศ กำกับ ติดตามผลการจัดการเรียนการสอนของครูอย่าง

ต่อเนื่อง

3.2.2 ด้านการบรรลุเป้าหมาย

3.2.2.1 มีผลงานการเขียนบทความครูและนักเรียนเผยแพร่ใน วารสารวิชาการหรือวารสารที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่อง

- 1) สนับสนุนให้ครูและนักเรียนเขียนบทความที่ให้ความรู้และเป็น
ประโยชน์ในการจัดการศึกษา

2) จัดให้มีการประกวดและให้รางวัลบทความทางวิชาการของครู และนักเรียนเนื่องในวันสำคัญต่าง ๆ

3) จัดตั้งคณะทำงาน จัดทำวารสารวิชาการ ผลงานของโรงเรียนขึ้น เผยแพร่ต่อสาธารณชน 3 เดือน/เล่ม

3.2.2.2 จัดให้มีห้องฝึกปฏิบัติการทางภาษา และห้องปฏิบัติการทาง วิทยาศาสตร์ที่มีเครื่องมือ เครื่องใช้เพียงพอ

1) เสนอของบประมาณในการจัดให้มีห้องฝึกปฏิบัติการทางภาษา และห้องปฏิบัติการทางวิทยาศาสตร์

2) จัดหาบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถในด้านภาษา และด้าน วิทยาศาสตร์

3) จัดหาเครื่องมือ อุปกรณ์ เครื่องใช้ให้เพียงพอต่อความต้องการ ของครูและนักเรียน

4) ดูแลรักษาห้องปฏิบัติการ เครื่องมือ อุปกรณ์ เครื่องใช้เป็นอย่างดีและต่อเนื่อง

3.2.2.3 มีการจัดห้องโสตทัศนูปกรณ์และสื่อการสอนที่ทันสมัยอย่าง เพียงพอ

1) จัดทำโครงการเสนอของบประมาณในการจัดให้มีห้อง โสตทัศนูปกรณ์และสื่อการสอนที่ทันสมัย

2) จัดให้มีผู้รับผิดชอบ และดำเนินงานห้องโสตทัศนูปกรณ์ ให้เกิด ประโยชน์สูงสุด เช่น การจัดรายการเสียงตามสาย

3) ใช้เป็นแหล่งเรียนรู้ของนักเรียน

4) ประเมินผลการจัดห้องโสตทัศนูปกรณ์และสื่อการสอน

5) มีการปรับปรุง พัฒนาห้องโสตทัศนูปกรณ์และสื่อการสอนให้มี ความทันสมัย และต่อเนื่อง